

LUDWIG VON MISES

"AUTOBIOGRAFÍA DE UN LIBERAL"

Unión Editorial (Madrid, 2001)

Ludwig von Mises (1881-1973) és el principal representant de la tercera generació de l'Escola Austríaca d'Economia. Nascut en una família d'origen jueu a Lemberg, a la fronterera regió de Galitzia de l'imperi austro-hongarès (avui ciutat de Lvov, Ucraïna), es doctorà en Dret a Viena el 1906. A partir d'aquest any, i amb l'excepció dels anys de la Gran guerra en què hi prengué part, Mises fou un dels més destacats assistents del seminari d'economia d'Eugen Böhm-Bawerk (al qual hi assistia un també un jove Joseph Schumpeter, que esdevindria amb el temps un dels principals referents de la social democràcia europea). Böhm-Bawerk fou un excel·lent ministre d'Hisenda de l'imperi a cavall dels dos segles, aconseguint equilibris pressupostaris i manteniments de paritats monetàries en uns entorns econòmics molt complicats.

Després de 20 anys de ser professor associat a la Universitat de Viena (calia tenir carnet de partit per a esdevenir professor titular), Mises acceptà la invitació d'ensenyar economia a Ginebra l'any 1934, de la qual en fugí cap als EUA l'any 1940 (per tal de no crear problemes al govern suís davant les pressions creixents dels nazis). A Viena, però, tot i ser només un professor associat, Mises hi dirigí a partir de 1919 el seu propi seminari d'economia, al qual hi assistí progressivament un nombrós i selecte grup d'economistes, d'entre els que n'acabà destacant Friedrich von Hayek. Hayek va escriure "Camí de Servitud" l'any 1944, del qual se n'han venut milions d'exemplars a tot el món, i va aconseguir el premi Nobel d'economia l'any 1974 (l'any 1919 el jove Hayek que tornava de la guerra abandonà el seu filosocialisme fabià en entrar en contacte amb Mises, esdevenint amb el temps el seu principal deixeble, divulgador i continuador).

El seminari de Mises acabà adquirint renom internacional, fins al punt que hi assistien economistes anglesos i nord-americans que es desplaçaven a Viena especialment per a l'ocasió (Lionel Robbins, entre d'altres: així nasqueren, per exemple, els contactes que havien de dur Hayek als anys 30 a la London School of Economics). Acabada la segona guerra mundial, Mises reinicià a la Universitat de Nova York el seu seminari, que mantingué una notable influència en el país que l'acollí. L'any 1973 Mises hi morí després d'haver publicat 22 llibres i centenars d'articles i monografies d'economia: el premi Nobel d'economia Milton Friedman, un economista positivista de l'Escola de Chicago (gens sospitós, per tant, de simpatia amb les posicions teòriques de Mises), es referí a ell l'any 1973 com "un dels més grans economistes de tots els temps".

De la seva autobiografia són molt interessants les reflexions que realitza Mises al voltant de "l'ambient intel·lectual propici", en relació a les conquestes dels genis de la ciència: tot i que sovint s'acostuma d'associar els avenços científics a un favorable ambient cultural i universitari, Mises presenta la Viena de finals del segle XIX com un "veritable desert intel·lectual", en el context d'una universitat decadent i burocratitzada. Segons què explica Mises, prohoms austríacs de l'època com Bolzano, Mendel, Freud i Menger (considerat l'iniciador de l'Escola Austríaca a partir de la publicació dels "Principis d'Economia" l'any 1871) van treballar i desenvolupar les seves recerques en la més completa soledat intel·lectual. En aquest sentit, per exemple, Mises esmenta com tothom va riure a la universitat quan Freud va presentar els seus primers resultats.

Tot i que pugui semblar que Mises només va exercir una activitat teòrica i científica, també desenvolupà una extraordinària influència pràctica i política, exercint una gran influència al seu país gràcies a què des de 1909 a 1934 va dirigir la Cambra de Comerç de Viena. A ell ja se li atribueix, per exemple, la decisiva intervenció sobre el líder bolxevic Otto Bauer, que serví per a anul·lar l'any 1919 les pulsions revolucionàries que dominaven els carrers de Viena.

Tanmateix, la influència de Mises va ser decisiva per a evitar que la hiperinflació alemanya de 1922-1923 s'encomanés a Àustria, a més d'intervenir encertadament en el sector bancari austríac per tal d'impedir la seva fallida als anys vint. Tot i això, però, Mises afirma en la seva autobiografia haver estat sempre conscient de que no s'aconseguiria evitar la fallida econòmica i el col·lapse bancari del país: es proposava tant sols d'ajornar-lo, i de fet es va aconseguir que l'economia austríaca resistís ben bé fins a l'ensulsiada de 1929. En aquest sentit, Mises afirma haver tingut en aquest període la plena consciència de que, tot i treballar amb l'esperança de ser un reformador, seria tan sols un historiador de la decadència d'una gran civilització.

Per tal de fer front al que ell anomena "pessimisme il·lustrat de la desesperació" dels anys vint, en relació a l'èxit dels esforços per a salvar l'economia austríaca i la civilització europea d'una nova guerra que s'intuïa encara pitjor que l'anterior (pessimisme que s'anava escampant progressivament en les intel·ligències més clarividents i en els esperits més lúcids), Mises mantingué sempre com a màxima vital el següent vers de Virgili: "No cedeixis al mal, sinó lluita contra ell amb un major coratge encara". Així, Mises escriu que va viure i lluitar decididament tota la seva vida d'aquesta manera contra una catàstrofe inevitable (fet que, d'altra banda, és tota una qüestió de temperament), per tal com en els moments més tètrics de la primera guerra mundial sempre li havia anat bé: l'autor es refereix a les diverses situacions de màxim perill que va viure en combat, davant de les quals moltes vegades no hi havia cap possibilitat de sortida racional.

D'altra banda, del l'autobiografia de Mises són molt actuals les reflexions per a defensar la viabilitat econòmica de les nacions petites: en tant que partidari de la independència de la petita Àustria, i tot enfrontant-se als partidaris de l'*Anschluss* (annexió a l'Alemanya prò-nazi), Mises argumenta que la petita dimensió de l'Estat ha estat en la majoria de casos històrics directament relacionada amb la seva eficiència. En aquest context, Mises exposa raonadament com només el poble austríac a Europa va oposar una seriosa resistència a Hitler entre 1933 i 1938: tant sols quan va ser abandonada per tots, Àustria va haver de capitular (i aquí Mises critica implacablement tant la feblesa acomplexada de França com la incorregible desconfiança britànica).

En aquest context, i sense sospitar que vuitanta anys després aquest seria un tema de debat plenament actual i vigent a la Unió Europea, l'autor fa un elogi de la plurinacionalitat de l'imperi austro-hongarès, per tal com obligava constantment la seva Administració a mirar de maximitzar l'eficiència de la seva gestió: calia mirar de cercar contínuament en les polítiques econòmiques que la millora d'una de les nacions no suposés l'empitjorament de les altres. Aquesta teòrica "feblesa" de l'Estat, al que el principi de la nacionalitat havia privat de tota legitimació ideològica, per a Mises representava una gran virtut: l'Estat resultant era "incapaç de resistir altes dosis de mal govern econòmic i polític, que altres Estats més centralitzats com ara el francès sí que podien suportar". No és aquest, doncs, el camí de l'eficiència a seguir en el procés de la construcció europea?

Mises clou la seva autobiografia amb una reflexió al voltant de la condició humana. Així, la història mostra repetidament que a períodes de meravelloses conquestes intel·lectuals els han succeït períodes de decadència. Mai no se sap si la propera generació donarà homes capaços de seguir el camí gloriós del passat, per tal com no se sap res sobre les condicions biològiques que permeten de donar a un home un pas endavant en la via del progrés intel·lectual (no es pot excloure que hi pugui haver límits a la superació intel·lectual de l'home). I tampoc no se sap si en aquesta superació hi ha un punt més enllà del qual les minories cultes ja no podran convèncer les masses menys formades per a que les segueixin. Mises dedueix d'aquestes premisses que el deure d'un pioner és dur a terme tot allò que les seves facultats li permetin de realitzar per fer avançar la ciència, però el pioner no té l'obligació de propagar les seves pròpies idees (i menys encara de fer servir mètodes discutibles per a fer-les acceptar per la gent): "Els governs, els partits, els grups de pressió i els buròcrates que gestionen l'educació pública pensen que poden eludir les inevitables conseqüències de les mesures inadequades i ineficients, silenciament els economistes independents que les denuncien... i malgrat tot, encara que a ningú se li permeti de pronunciar-la, la veritat roman i produeix els seus efectes".